

บทที่ 1

บทนำ



ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมคุณภาพของพลเมืองให้สามารถดำรงชีวิตและทำประโยชน์แก่สังคมโดยเน้นการศึกษาเพื่อความอยู่รอดปลอดภัย ความมั่นคง และความผาสุกร่วมกันในสังคมไทยเป็นประการสำคัญ (แผนการศึกษาชาติ 2520 : 337) การศึกษาเป็นปัจจัยของการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน ฉะนั้น การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับที่เป็นพื้นฐานในการสร้างรากฐานชีวิตที่มีคุณภาพสำหรับทุกคน

การที่รัฐจะจัดการศึกษาให้ไค้ผลดี นอกจากการจัดงบประมาณโดยให้มีอาคารสถานที่ครุผู้สอนตลอดจนอุปกรณ์ให้พอเพียง เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ ความแนวทางที่รัฐต้องการ สิ่งหนึ่งที่มีผู้จัดการศึกษาควรคำนึงถึง คือ ความสนใจของเด็ก ทั้งนี้เพราะเด็กจะเรียนไค้ดีก็ต่อเมื่อสิ่งนั้นมีความหมายสำหรับเด็ก (เปลื้อง ณ นคร 2515 : 423) การเรียนการสอนบทเรียนใด ๆ จะไค้ผลสมตามความมุ่งหมายหรือไม่เพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความสนใจด้วยส่วนหนึ่ง ความสนใจจะทำให้เด็กเรียนเกิดความตั้งใจเรียน เมื่อมีความตั้งใจก็ย่อมเข้าใจในบทเรียนไค้ง่ายขึ้น ประสาทอิศรปริศนา (2521 : 135 - 136) ไค้กล่าวถึงความสนใจตามแนวความคิดของ กานเย (Gagne') ว่ามีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ ความสนใจชี้ให้เห็นถึงความปรารถนาที่ใครจะไค้รับการสอนหรือความพยายามที่จะสอนตนเอง ความสนใจจึงเป็นองค์ประกอบประการหนึ่งที่ทำให้เกิดความพร้อมที่จะเรียน ซึ่งเมื่อมีความพร้อมที่จะเรียนสิ่งใด แม้มีอุปสรรคบ้างก็มักจะไม่ลดความสนใจในสิ่งนั้นง่าย ๆ

นักจิตวิทยาการเรียนรู้เชื่อว่า แรงจูงใจ เป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และปัจจัยสำคัญส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดแรงจูงใจคือ การไค้เรียน

ในสิ่งที่ตนเองสนใจ (สุมิทร คูณานุกร 2520 : 15) ฉะนั้นจึงควรจัดให้มีการสนองตอบในสิ่งที่ผู้เรียนสนใจ การสนองตอบความสนใจนี้พัฒนามาจากความคิดและหลักการของจอห์น คิวอี้ ซึ่งแนะนำให้ใช้ความสนใจของเด็กเป็นจุดเริ่มต้นเป็นแรงกลใจในการเรียน และครูผู้สอนต้องโน้มน้าวความสนใจของเด็กให้ไปสู่ทิศทางที่พึงประสงค์ด้วย การเรียนรู้จะมีผลสัมฤทธิ์สูงก็ต่อเมื่อผู้เรียนมีความต้องการและสนใจจะเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้น ๆ (สุมิทร คูณานุกร 2520 : 87 - 88) นอกจากนี้จอห์น คิวอี้ ยังกล่าวไว้อีกว่า ความสนใจของเด็กเหนือสิ่งอื่นใด ครูเป็นเพียงผู้สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้และให้ตามที่เขาสนใจ เด็กเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนมิใช่ครู (อ้างถึงใน ภิญโญ สารชร 2521 : 221)

× นับได้ว่าความสนใจเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างมากต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา เพราะนักเรียนในระดับนี้มีช่วงความสนใจสั้น หึ่งสนใจเฉพาะสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวมาก ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูควรหาวิธีที่จะสร้างความสนใจ ความสนุกสนาน เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วม และเรียนรู้ด้วยตนเองมากที่สุด เช่น การแบ่งกลุ่มให้ผู้เรียนไปศึกษาค้นคว้า ไปศึกษานอกสถานที่ เสนอรายงานร่วมในการอภิปราย การโต้วาที การจัดนิทรรศการ การปฏิบัติทดลองและปฏิบัติจริง เป็นต้น ซึ่งจะสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ที่เน้นในด้านการให้นักเรียน คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น (มนัส รัตนคิลก ณ ภูเก็ท 2527 : 257) เมื่อครูสามารถจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนมีความสนใจ จะช่วยให้เกิดความพอใจ ย่อมแสดงถึงการจัดสถานการณ์การเรียนรู้ได้อย่างสัมฤทธิ์ผล

ในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นขั้นสูงสุดในระดับประถมศึกษา นักเรียนบางส่วนอาจจะไม่ศึกษาคือ ต้องออกไปประกอบอาชีพ ฉะนั้นในระดับชั้นนี้นักเรียนจะได้รับการฝึกฝนด้านกระบวนการคิด การปฏิบัติคามวิธีการเรียนแบบต่าง ๆ เพื่อที่นักเรียนจะได้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็นและสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ มีคุณสมบัติในการดำรงชีวิตที่ดี จึงสมควรที่จะศึกษาว่าในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 นี้ นักเรียนมีความสนใจในกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูจัดให้เพียงไร

ปัจจุบันกรุงเทพมหานครมีบทบาทในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา ประมาณร้อยละ 41 ของจำนวนเด็กในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับในกรุงเทพมหานคร ปัญหาในการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานครที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ อัตราการซ้ำชั้น ของนักเรียนยังอยู่ในระดับสูงกว่าเป้าหมาย ทำให้เกิดการสูญเปล่าทางการศึกษา และเศรษฐกิจ ฉะนั้นในแผนพัฒนาการศึกษาของกรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2525 - 2529) ในด้านคุณภาพ จึงต้องการที่จะลดอัตราการซ้ำชั้นของ นักเรียน (สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร 2527 : 5) การทบทวนซ้ำชั้นของนักเรียนนั้น อาจจะมาจกหลายสาเหตุ และสาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งอาจเนื่องมาจากการเรียน การสอน เพราะการเรียนการสอนนับว่า เป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดในกระบวนการ ใช้หลักสูตร

จากผลการวิจัยส่วนใหญ่ แสดงว่า การสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ ชีววิเคตามหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 มีผลสัมฤทธิ์ยังไม่เป็นที่พอใจ (สุนน อมรวิวัฒน์ 2525 : 327) การที่ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนยังไม่เป็นที่พอใจ ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่มีอิทธิพลหลายประการ องค์ประกอบที่จึกว่าสำคัญมาก อย่างหนึ่งก็คือตัวครู ครูเปรียบเสมือนเป็นผู้นำกับการแสดงที่จะควบคุม ชี้นำ เลือกสรร สิ่งที่ดีที่สุดมาใช้ให้การแสดงนั้นเป็นไปตามบทที่วางไว้ ในการเรียนการสอนครูจึงมี บทบาทที่จะทำให้การศึกษาเป็นไปในแนวทางใด ให้มีคุณภาพดีหรือคอยลงก็ยอมทำได้ เป็นต้นว่า ครูไม่สนใจต่อการเปลี่ยนแปลงของหลักสูตร ยังคงยึดมั่นอยู่กับการเรียน การสอนตามแนวทางเดิม คือครูเป็นศูนย์กลางการเรียน ไม่สนใจต่อการใช้สื่อ การเรียนการสอนทั้งในแง่ที่ไม่จัดทำขึ้นเอง หรือมีผู้จัดทำให้ก็ไม่นำมาใช้ ไม่สนใจว่า นักเรียนที่ตนเองรับผิดชอบอยู่มีขีดความสามารถเพียงใด มีวิธีที่จะช่วยได้หรือไม่ ถ้าเป็นเช่นนั้นแล้วย่อมเป็นที่แน่นอนว่าการจัดการศึกษาต้องล้มเหลว แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าครูมีความพยายามในทุก ๆ ด้านที่จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสนองตอบต่อความ สนใจของนักเรียน เอาใจใส่นักเรียนและหน้าที่ของตน ความสำเร็จย่อมเกิดขึ้นในเวลา อันรวดเร็ว และเห็นทางที่จะถึงเป้าหมายได้ง่าย

ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีววิเคซึ่งเป็นกลุ่มวิชาที่สำคัญ และเป็นกลุ่ม วิชาที่ใช้เป็นแกนของกลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ ในหลักสูตร จึงควรมีการวิจัยว่า ครูจัด

กิจกรรมการสอนอย่างไร และนักเรียนมีความสนใจในการจัดกิจกรรมการสอนของครู
 มากน้อยเพียงใด ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับความสนใจของนักเรียน
 ในการจัดกิจกรรมการสอนของครูในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถม
 ศึกษปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ในหน่วยประเทศเพื่อนบ้าน การสื่อสาร
 และคมนาคม ประชากรศึกษา การเมืองและการปกครอง ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยนี้
 จะเป็นประโยชน์อย่างมากแก่ครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้เหมาะสม
 กับความสนใจของนักเรียน และเป็นแนวทางให้ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารในนิเทศ
 และปรับปรุงประสิทธิภาพด้านการสอนของครูให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลดีต่อการเรียน
 ของนักเรียน ช่วยให้อัตราการตกซ้ำชั้นของนักเรียนลดลงได้บ้าง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความสนใจของนักเรียนในการจัดกิจกรรมการสอนของครู
 ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัด
 กรุงเทพมหานคร

ขอบเขตการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความสนใจของนักเรียนในการจัดกิจกรรม
 การสอนของครูในกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
 ใน 4 หน่วย ซึ่งได้แก่ หน่วยประเทศเพื่อนบ้าน การสื่อสารและคมนาคม ประชากร
 ศึกษา การเมืองและการปกครอง

2. ในการศึกษาการจัดกิจกรรมการสอนของครู ผู้วิจัยยึดกิจกรรม
 ตามแผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของกรม
 วิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ เป็นหลักในการศึกษา

3. ในการสังเกตการจัดกิจกรรมการสอนของครูในห้องเรียน ผู้วิจัย
 จะศึกษาเฉพาะในด้านการจัดกิจกรรมการสอน และการใช้วัสดุและสื่อการสอน
 ประกอบการสอนของครู

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ผู้วิจัยถือว่านักเรียนและครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีความจริงใจในการตอบแบบสอบถามและให้สัมภาษณ์
2. ผู้วิจัยถือว่าแบบสอบถาม แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพเพราะผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ และให้นำไปทดลองใช้เรียบร้อยแล้ว
3. ผู้วิจัยถือว่ากิจกรรมการสอนของครูที่สังเกตในชั้นเรียน เป็นกิจกรรมการสอนที่เกิดขึ้นตามปกติ

คำจำกัดความ

ความสนใจหมายถึง ความรู้สึกชอบหรือความพอใจ ในการทำสิ่งหนึ่ง สิ่งใด หรือกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง และมีความสนุกสนานเพลิดเพลินที่ได้กระทำสิ่งนั้น

การจัดกิจกรรมการสอนของครูหมายถึง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ โดยครูใช้กิจกรรมการสอน วิธีการสอนและเทคนิค การสอนต่าง ๆ

กิจกรรมการสอนของครูหมายถึง ^{ที่นักเรียน} สิ่งที่ครูปฏิบัติและครูให้นักเรียนปฏิบัติ เพื่อให้^{นักเรียน}นักเรียนเกิดการเรียนรู้ รวมทั้งเทคนิคการสอนที่ครูปฏิบัติด้วย

วิธีการสอนหมายถึง กระบวนการถ่ายทอดความรู้^{อย่างมีแบบแผนโดยอาศัย}เทคนิคการสอนและวิธีการต่าง ๆ เช่น การสอนแบบบรรยาย การสอนแบบอภิปราย

เทคนิคการสอนหมายถึง กลวิธีถ่ายทอดความรู้^{ประกอบให้วิธีการสอน}ต่าง ๆ นั้นบรรลุผลตามเป้าหมาย

กิจกรรมการสอนตามแผนการสอนของกรมวิชาการ หมายถึง กิจกรรม การสอนตามแผนการสอนของกรมวิชาการใน 4 หน่วยตามขอบเขตที่กำหนดไว้ คือ

หน่วยประเทศเพื่อนบ้าน การสื่อสารและคมนาคม ประชากรศึกษา การเมืองและการปกครอง

กิจกรรมการสอนนอกเหนือจากในแผนการสอนของกรมวิชาการ หมายถึง กิจกรรมการสอนที่ไม่ได้ระบุไว้ใน 4 หน่วย คือ หน่วยประเทศเพื่อนบ้าน การสื่อสารและคมนาคม ประชากรศึกษา การเมืองและการปกครอง ของแผนการสอนของกรมวิชาการ แต่อาจจะระบุไว้ในหน่วยอื่นก็ได้

✖ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หมายถึง มวลประสบการณ์ที่ว่าด้วยการบวนการแก้ปัญหาของการดำรงชีวิตและสังคม เพื่อการดำรงอยู่และการดำเนินชีวิตที่ดี ประสบการณ์ที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้เกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของคนไทย ทางด้านความเป็นอยู่ อนามัย ประชากร การเมือง การปกครอง สังคม ศาสนา วัฒนธรรม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ การสื่อสาร ฯลฯ ซึ่งหากจะเปรียบเทียบกับหลักสูตรปี 2503 ก็คือ การหลอมเอาวิชาสุขศึกษา วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษาเข้าไว้ด้วยกัน โดยจัดเป็นหน่วย เช่นหน่วยที่ว่าด้วยสิ่งที่มีชีวิต ชีวิตในบ้าน สิ่งที่อยู่รอบตัวเรา ชาติไทย การทำมาหากิน ผลงานและสารเคมี จักรวาลและอวกาศ ประเทศเพื่อนบ้าน ประชากรศึกษา การเมืองและการปกครอง ขบวนการเหตุการณ์และวันสำคัญ เป็นต้น

ความสนใจของนักเรียนในการจัดกิจกรรมการสอนของครูในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หมายถึง ความชอบหรือความพอใจของนักเรียน ในกิจกรรมการสอนที่ครูจัดให้ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชายและหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2528

ครู หมายถึง ผู้ที่สอนในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2528

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบลักษณะการจักษิกรรรมการสอนของครูในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. ทำให้ทราบความสนใจของนักเรียนที่มีต่อการจักษิกรรรมการสอนของครู
3. เป็นแนวทางให้ครูผู้สอนจักษิกรรรมการสอนให้เหมาะสมกับความสนใจของนักเรียน
4. เป็นแนวทางให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เช่น ครู ผู้บริหารศึกษานิเทศก์ ใช้เป็นแนวทางในการนิเทศและเพิ่มประสิทธิภาพด้านการสอนของครูให้มากยิ่งขึ้น



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย